

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Факультет харчових технологій та управління якістю продукції АПК

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан факультету харчових технологій та
управління якістю продукції АПК

Л.В. Баль-Прилипка

« 15 » _____ 2020 р.

РІВЕНЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ
ТРЕТІЙ ОСВІТНЬО-НАУКОВИЙ РІВЕНЬ

ОСВІТНЬО-НАУКОВА ПРОГРАМА
ХАРЧОВІ ТЕХНОЛОГІЇ

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Патентознавство та винахідництво»

ПОГОДЖЕНО

Голова НТР технологій та якості
продукції тваринництва _____ (І.П. Чумаченко)

Гарант _____ (Л.В. Баль-Прилипка)

Розробник: кафедра технології м'ясних, рибних
та морепродуктів
проф. Хомічак Л.М.
доц. Савченко О.А.

Київ – 2020

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Патентознавство та винахідництво

(назва)

Галузь знань, напрям підготовки, спеціальність, освітній ступінь			
Галузь знань	18 «Виробництво та технології»		
Освітньо-науковий рівень	Третій		
Освітній ступінь	Доктор філософії		
Спеціальність	181 «Харчові технології»		
Освітньо-наукова програма	Харчові технології		
Характеристика навчальної дисципліни			
Вид підготовки	спеціальна (фахова)		
Тип компоненти	вибіркова		
Загальна кількість годин	150		
Кількість кредитів ECTS	5		
Кількість змістових модулів	2		
Курсовий проект	Не передбачено		
Форма контролю	залік		
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання			
	форма навчання		
	денна	заочна	вечірня
Рік підготовки	1	1	1
Семестр	2	2	2
Лекційні заняття	20 год.	20 год.	20 год.
Практичні, семінарські заняття	20 год.	20 год.	20 год.
Лабораторні заняття	год.	год.	год.
Самостійна робота	110 год.	110 год.	110 год.
Індивідуальні завдання	год.	год.	год.
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми навчання	4 год.	4 год.	4 год.

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою дисципліни «Патентознавство та винахідництво» є формування у здобувачів знання про принципи і методи патентного права, загальні положення державної системи патентного права та патентно-ліцензійну діяльність, навчити його виконувати патентноінформаційні дослідження для визначення рівня техніки і прогнозування її розвитку, виявляти об'єкти права інтелектуальної власності, дати розуміння таких понять як права та обов'язки власників охоронних документів на об'єкти права інтелектуальної власності.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач **повинен знати** :

- основні терміни, які використовуються в харчовій промисловості, види продукції, їх властивості та вимоги до якості;
- вимоги стандартів до сировини, готової цільової продукції харчових продуктів;
- правила розробки об'єктів інтелектуальної власності, зокрема винаходів і корисних моделей, промислових зразків, знаків для товарів і послуг.

У результаті вивчення навчальної дисципліни **здобувач повинен вміти**:

- користуватися сучасними методами математичного планування експериментів, контролю технологічними операціями, визначати основні характеристики сировини, готової продукції, для розробки винаходів і корисних моделей;
- створювати нові знання через оригінальні дослідження у формі винаходів, якість яких може бути визнана на національному та міжнародному рівнях;
- брати участь у наукових дискусіях на міжнародному рівні, відстоювати свою власну позицію на конференціях, семінарах та форумах;
- проводити критичний аналіз різних інформаційних джерел, конкретних освітніх, наукових та професійних текстів у харчовій галузі;
- критично сприймати та аналізувати чужі думки й ідеї, шукати власні шляхи вирішення проблеми, здійснювати критичний аналіз власних матеріалів;
- генерувати власні ідеї та приймати обґрунтовані рішення.

Предметом дисципліни «Патентознавство та винахідництво» є вивчення способів і прийомів створення нових знань про матеріальні об'єкти наукових досліджень і їх правовий захист як об'єктів інтелектуальної власності.

У здобувачів мають бути сформовані безпосередньо такі **компетентності**:

інтегральна

- здатність розв'язувати комплексні проблеми в галузі професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань та/або професійної практики у сфері харчових технологій.

загальні

- здатність працювати в міжнародному контексті.
- здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

спеціальні (фахові)

- здатність формувати структуру дисертаційної роботи та рубрикації її змістовного наповнення, планувати та організовувати наукові дослідження, обробляти їх результати, публікувати статті, забезпечувати правовий захист інтелектуальної власності.

- здатність використовувати сучасну лабораторноінструментальну баз для проведення експериментальних досліджень у сфері харчової науки.

Основними організаційними формами дисципліни «Інноваційні технології у харчовій промисловості» є: лекційні заняття, лабораторні заняття та самостійна робота.

Для засвоєння знань і формування вмінь, що передбачаються внаслідок вивчення дисципліни «Патентознавство та винахідництво» можуть бути використані такі форми індивідуальних завдань: контрольні роботи, реферати.

Самостійна робота є цілісною системою діяльності, що включає пошук джерел знань, засобу здійснення та результати пізнавальної діяльності, вибір кола проблем, пошук і роботу з джерелами інформації.

Залік є формою підсумкового контролю, що полягає в оцінці засвоєння здобувачами навчального матеріалу та на підставі результатів виконання ним певних видів робіт на лабораторних заняттях, що проводиться як контрольний захід під час залікового тижня.

Згідно з навчальним планом ***бюджет навчального часу*** на вивчення дисципліни «Патентознавство та винахідництво» становить 150 годин: лекції – 20 годин, практичні – 20 годин, самостійна робота – 110 годин.

Форма підсумкового контролю – залік.

3. ПРОГРАМА ТА СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Усього	у тому числі				
		Лекції	Практичні	Лаб-ні	Індивід.	Сам.
Модуль 1. Права інтелектуальної власності						
Тема 1. Основні інститути прав інтелектуальної власності	12	2				10
Тема 2. Об'єкти патентних прав	14	2	2			10
Тема 3. Поняття про критерії патентоспроможності винаходу	25	4	6			15
Тема 4. Поняття про критерії патентоспроможності корисної моделі	25	4	6			15
Тема 5. Поняття про критерії патентоспроможності промислового зразка	19	2	2			15
Модуль 2. Суб'єкти патентних прав						
Тема 6. Автори винаходів, корисних моделей і промислових зразків	19	2	2			15
Тема 7. Права та обов'язки патентовласників	17	2				15
Тема 8. Захист патентних прав і кримінальна відповідальність за їх порушення	19	2	2			15
Усього годин	150	20	20			110

4. ТЕМИ ЛАБОРАТОРНИХ РОБІТ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Система джерел законодавства у сфері інституту патентних прав. Патентне відомство України	2
2	Об'єкти винаходу, новизна винаходу, винахідницький рівень і промислова придатність винаходу	6
3	Об'єкти корисної моделі, новизна корисної моделі, промислова придатність корисної моделі	6
4	Об'єкти промислового зразка, новизна промислового зразка, промислова придатність промислового зразка	2
5	Автори винаходів, корисних моделей і промислових зразків: права і обов'язки. Патентовласники і патентні повірені: права і обов'язки	2
6	Цивільно-правові способи захисту патентних прав. Кримінальна відповідальність за порушення патентних прав.	2
	Разом	20

5. КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ.

1. Вкажіть всі об'єкти права інтелектуальної власності.
2. Назвіть хто може бути суб'єктом права інтелектуальної власності?
3. Вкажіть відмінність між об'єктом і суб'єктом права інтелектуальної власності.
4. Що таке об'єкти авторського права?
5. Що таке промислова власність?
6. Що може бути об'єктом винахідництва?
7. Які існують види технічних рішень?
8. Які види промислової власності захищаються законом в Україні?
9. Які терміни дії патентів в Україні?
10. Перелічіть об'єкти винаходів.
11. Вкажіть об'єкти винахідницької діяльності в сільському господарстві і агроєкології.
12. Вкажіть ознаки корисної моделі.
13. Вкажіть відмінність між винаходом і корисною моделлю.
14. Перелічіть документи, що входять до складу заявки на модель

15. В чому суть методів пошуку технічних рішень: Метод проб і помилок; метод і списки контрольних питань.
16. В чому суть методів пошуку технічних рішень: Метод морфологічного аналізу. Метод функціонально-вартісного аналізу. Алгоритм розв'язання винахідницьких завдань.
17. Назвіть етапи проведення патентного пошуку.
18. Укажіть регламент і види патентних досліджень.
19. Що таке глибина і широта пошуку?
20. Укажіть права та обов'язки патентовласника.
21. Наведіть види ліцензійних угод.
22. Вкажіть права ліцензіара.
23. Вкажіть права ліцензіата.
24. Що таке формальна експертиза заявки на винахід?
25. При якій експертизі перевіряється відповідність заявки винаходу умовам патентоздатності?
26. Перелічіть розділи опису в заявці на винахід.
27. Назвіть ознаки об'єктів промислової власності, що захищаються охоронними документами 25 років.
28. Роль і значення аналогів технічного рішення при складанні заявки на винахід. Розділи опису винаходу.
29. Назвіть об'єкти промислової власності, що захищаються охоронними документами 30 і 35 років.
30. Роль і значення прототипу технічного рішення при складанні заявки на винахід. Як визначається новизна технічного рішення винаходу
31. Що таке істотна ознака винаходи і винахідницький рівень. У чому відмінність між патентом і інноваційним патентом.
32. Порядок подання та розгляду заяв на раціоналізаторські пропозиції.
33. Вкажіть термін дії авторських прав авторів винаходів, промислових зразків і корисних моделей.
34. У чому відмінність між патентом і авторським свідоцтвом.
35. Вид промислової власності, що відображає процес виконання дій над матеріальними об'єктами.
36. Процедура патентування в Україні. Типові ознаки пристрої, як об'єкту технічної творчості.
37. Мета і призначення патентування нових технічних рішень в Україні. Вид промислової власності, що відображає зміну зовнішнього вигляду виробу, структури складу речовин.

6. ФОРМИ КОНТРОЛЮ

Формою підсумкового контролю є залік.

Об'єктом *підсумкового контролю знань* здобувачів у формі заліку є виконання усних та письмових завдань.

Результати навчальної діяльності здобувачів оцінюються за 100-

бальною шкалою. Об'єктом підсумкового контролю здобувачів у формі заліку є виконання усних та письмових завдань.

Оцінка рівня отриманих теоретичних знань здійснюється з метою одержання зворотної інформації про зміст і рівень досягнення у навчальному процесі суб'єктів пізнавальної діяльності та про ефективність праці викладача.

Перевірка може здійснюватися в усній, письмовій та практичних формах. Об'єктом оцінювання можуть виступати: результати написання тестових, ситуаційних, творчих завдань; реферативні доповіді, доповнення, участь у дискусії тощо.

Метод усного опитування є найпоширенішим і найбільш ефективним, його використовують при вивченні майже всіх предметів. З'ясовується рівень знань суб'єкта пізнавальної діяльності, його вміння коротко і лаконічно висловлювати свою думку у чітко визначений час. Також має враховуватися активність аудиторії при обговоренні питань тощо.

Оцінювання виконаних завдань і відповідей здійснюється з дотриманням таких принципів: індивідуальний характер перевірки та оцінювання знань; систематичність; диференційованість; об'єктивність; умотивованість оцінок; вимогливість та єдність вимог тощо.

Під час оцінювання враховуються такі критерії:

- характеристики відповіді: елементарна, фрагментарна, повна, логічна, доказова, обґрунтована, творча;
- якість знань: правильність, валідність, осмисленість, глибина, системність, узагальненість;
- рівень володіння розумовими операціями: вміння аналізувати, синтезувати, порівнювати, абстрагувати, узагальнювати, робити висновки;
- досвід творчої діяльності: вміння виявляти проблеми, формулювати положення, вирішувати проблеми, пропонувати інноваційні шляхи вирішення, розробляти альтернативні варіанти.

У процесі перевірки знань і успішності здобувачів використовується модульно-рейтингова система оцінювання. Результати навчальної діяльності оцінюються за 100-бальною шкалою.

За результатами вивчення дисципліни обов'язковим є підсумкове накопичення розрахункового максимуму балів - 50 балів (по 10 за кожне практичне заняття). Невчасне виконання (без поважної причини) поточних завдань і звітування з перенесенням на наступне заняття спричиняє зниження підсумкової оцінки за їх виконання на 20 %, а у випадку відтермінування на два заняття - зниження підсумкової оцінки на 40 %.

Підсумковий контроль планується у письмовій формі. Підсумкові модульні роботи складаються з тестів різного рівня складності (50 балів). Ці завдання поєднуються у пропорції, яка логічно врівноважує теоретичну і практичну частини модульної контрольної роботи.

Аспіранти, які набрали сумарно меншу кількість балів, ніж розрахунковий мінімум - 60 балів, вважаються такими, що не виконали навчальний план з дисципліни.

Шкали оцінювання: національна та ECTS

90-100 балів - **відмінно**;

75-89 балів - **добре**;

60-74 балів – **задовільно**;

35-59 балів - **незадовільно** з можливістю повторного складання;

1-34 балів - **незадовільно** з обов'язковим повторним курсом.

7. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Для поліпшення викладання лекційного матеріалу передбачено використання кожним здобувачем під час лекцій дидактичних засобів навчання (слайдів або плакатів та роздавального матеріалу); передбачено постановка проблемних питань при викладанні матеріалу з кожної теми, максимальне використання статистичних даних та наукової літератури.

8. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Науково-методичне забезпечення навчального процесу передбачає: навчальні плани, підручники і навчальні посібники; інструктивно-методичні матеріали практичних занять; державні стандарти, індивідуальні навчальнодослідні завдання; контрольні роботи; текстові та електронні варіанти тестів для поточного і підсумкового контролю, методичні матеріали для організації самостійної роботи здобувачів.

9. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література

1. Закон України із змінами, внесеннями у відповідності з Законами № 850-1V от 22.05.2003, ВВР, 2003, №35, ст. 271
2. Заїка П.М., Трифонова М.Ф. Шах Б.П. Винахідництво в науковій установі та вузі. / - Алма-Ата: Гилим, 1990. - 189 с.
3. «Правила складання і подання заявки на винахід та заявки на корисну модель», наказ МОНУ від 22.01.2001, № 22.
4. Закон України "Про охорону прав на винахід і корисні моделі" (Відомості Верховної Ради (ВВР) 1994 №7, ст. 32)
5. Закон України №1771-111 від 01.06.2000, ВВР, 2003 37, ст. 307)
6. «Правила розгляду заявки на винахід та заявки на корисну модель», наказ МОНУ від 15.03.2002, № 197.
7. Охорона інтелектуальної власності в Україні /С.О. Довгий, В.О. Жаров, В.О. Зайчук та ін. – К.: Форум, 2002. – 319 с.
8. Цибульов П.М., Чеботарьов В.П. Популярно про інтелектуальну власність: абетка / За заг. ред. М.В. Паладія. – К.: ТОВ «Альфа-ПСК», 2004. – 56 с.
9. ДСТУ 3574-97 «Патентний формуляр. Основні положення. Порядок складання та оформлення».
10. ДСТУ 3575-97 «Патентні дослідження. Основні положення та

порядок проведення».

11. Довідник з патентознавства для студентів-енергетиків /Уклад: Єфімов О.В., Борисенко О.М., Каверцев В.Л. та ін. - Харків: Вид-во «Підручник НТУ «ХП», 2018. – 89 с.10

Інформаційні ресурси

1. Мелентьєв О.Б. Основи патентознавства та раціоналізації. Навчально-методичний посібник. — Умань: АЛМІ, 2016. — 160 с. – Режим доступу: <https://dspace.udpu.edu.ua/bitstream/6789/7054/1/osnove%20patentoznavstva%20ta%20ratsionalizatsii.pdf>

2. Пермінова С. О. Патентознавство та інтелектуальна власність: Патентознавство: навчально-методичний комплекс [Електронний ресурс]: навч. посіб. для студ. ...– Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019. –58 с. - Режим доступу: <https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/30076/1/Patentoznavstvo.pdf>

3. Бази даних та інформаційно-довідкові системи Державного підприємства «Український інститут промислової власності». <http://www.ukrpatent.org/ua/bases2.html>

Патентно-інформаційні фонди на сайті Державного підприємства «Український інститут промислової власності» <http://www.ukrpatent.org/ua/patents.html>

- Патентно-інформаційна база експертизи (ПІБ)
- Фонд патентної документації громадського користування (ФГК)
- Міжнародні класифікації об'єктів промислової власності

4. Посилкіна О.В., Літвінова О.В., Баран Н.Й. Патентознавство. Методичні рекомендації до виконання практичних робіт для студентів денної форми навчання спеціальності 7.12020104 «Технологія парфумерно-косметичних засобів»: – Харків: Вид-во НФаУ. – 2014. – 49 с. - Режим доступу: <https://docplayer.net/86339729-Ministerstvo-osviti-i-nauki-molodit-asportu-ukrayini-ministerstvo-ohoroni-zdorov-ya-ukrayini-nacionalniyfarmaceutichniy-universitet.html>

5. Петров О.О. Патентознавство: методичні рекомендації до практичних занять для студентів... – Київ: ДУТ, 2018 – 15 с. - Режим доступу: http://www.dut.edu.ua/uploads/p_1628_75886888.pdf